

Włodzimierz Pela

Pułusk - miasto, woj. ciechanowskie

Informator Archeologiczny : badania 21, 203-204

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POZNAN Stare Miasto
ul. Gołębia 2

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczna
Oddział w Poznaniu

Badania prowadził mgr Piotr Nawrzyński. Finansowało Biuro
Badań i Dokumentacji Zabytków w Poznaniu. Trzeci sezon
badań. Średniowieczna kamienica mieszczńska /XIV ? -
- XIX/XX w./.

Badania skoncentrowano na podwórku posesji, w jego północnozachodnim narożniku, przy tylnej ścianie kamienicy. Założono wykop o numerze kolejnym 5 i powierzchni około 6,2 m².

W wykopie wydzielono 11 poziomów nawarstwień, w tym warstwy od I do VI nowożytna i współczesne datowane na XVII/XVIII - XIX/XX w. występują na głębokości od 0 do 140/175 cm; poniżej warstwy średniowieczne /VI b - VI f;/ datowane na XIV - XV wiek i występujące na głębokości 140/175 - 310/320 cm. Calca nie osiągnięto ze względu na niebezpieczeństwo obsunięcia się ścian i stałe nasiąkanie wody do wykopu. Dokonano odwiertu i stwierdzono, że miąższość zalegania warstwy wynosi jeszcze około 1 m.

Najliczniejszą grupę ruchomych materiałów źródłowych stanowi ceramika naczyńowa i budowlana oraz kości zwierzęce z XIV - XV i XIX - XX w. Znalaziono także fragmenty nowożytnych naczyń szklanych, bliżej nieokreślone przedmioty żelazne i inne.

Materiały i dokumentacje z badań znajdują się w PP PKZ O/Poznań.

Badania zakończono.

PRZEMYŚL
Wzgórze Zamkowe - przygródek

PP Pracownia Konserwatorska Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Rzeszowie

Badania prowadziła mgr Ewa Sosnowska. Finansował WKZ.
Zamek.

Kontynuowano prace badawcze na wzgórzu zamkowym. Wytyczono dwa wykopy. Wykop o wymiarach 2 x 3 m w odległości 90 cm od wykopu I/86 na zachód i wykop III/87 - 3 x 3 m - 80 cm na wschód od wykopu I/86. Wykopy zostały usytuowane w ten sposób, by można było uchwycić ewentualną kontynuację muru, który w wykopie I/86 występował w południowej partii. W toku badań założenie okazało się słuszne. Po eksploatacji wykopów II/87 i III/87 do głębokości 300 cm natrafiono na korony murów będących przedłużeniem murów z wykopu I/86. Mur ten zbudowany z kamieni o dużych rozmiarach /30-40 cm/ osadzonych w ziemi bez zaprawy, osiągnął długość we wszystkich trzech wykopach 9 m, przebiegał po linii SW-NE, bez śladów załamania. Posadowiony w warstwie intensywnie czarnej, która znacznym skosem opada ku południowi. Można przypuszczać, że warstwy te są pozostałością fosy.

Wydobyty materiał ceramiczny z nad obrębu muru jest późnośredniowieczny.

PULTUSK-miasto
woj. ciechanowskie

Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Ciechanowie

Badania prowadził mgr Włodzimierz Peła. Finansował WKZ w
Ciechanowie. Dziewiąty i dziesiąty sezon badań. Osadnictwo
wczesnośredniowieczne, miasto średniowieczne i nowożytne,
cmentarz wczesnośredniowieczny, średniowieczny i nowożytny
XII-XIX w.

Głównym zadaniem realizowanym w latach 1986-1987 było wykonanie metodą wykopaliskową wykopu pod kanał ciepły na rynku oraz przy kościele Marii Magdaleny.

1/ Wykop pod jezdnią oraz przy krawędzi parku w południowej i zachodniej części rynku aż do budynku nowego ratusza wynosił 250 m długości i szerokości od 2,5 do 4 m. Natrafiono w nim na ww obiekt

tów wczesnośredniowiecznych - jamy i półziemianki z XII w. Nad nimi zalegały warstwy związane z miastem średniowiecznym i nowożytnym. Początek użytkowania terenu pod zabudowę miejską wiązać należy na podstawie materiału zabytkowego, z drugą połową XIV wieku. Relikty zabudowy w postaci fragmentów drewnianych budynków, dołów kloacznych, studni, resztek płotów, drewniane i kamienne moszczenia dróg, bruki placu targowego, budynki murowane umożliwiają rekonstrukcję kolejnych fragmentów układu przestrzennego miasta.

Plac targowy od strony południowo-zachodniej zamknięty był blokiem zabudowy do XVIII w. Całkowite zajęcie terenu pod zabudowę tego bloku nastąpiło dopiero w XVI w. Dotyczy to działek wschodnich /bliżej obecnego gmachu sądu - dawniej dom XX. Emerytów/, a przede wszystkim odkrytego w 1979 roku ceglano-głazowego budynku oraz odsłoniętego w roku bieżącym reliktu drewnianego budynku z brukowaną piwnicą i zawalonym drewnianym stropem, datowanych monetami na k. XVI pocz. XVII w. Prawdopodobnie w okresie tym blok zabudowy stanowiło 6 działek o szerokości 9,5 m z murowaną zabudową mieszkalną od frontu i drewnianym zapleczem gospodarczym. Sam rynek był znacznie mniejszy, na osi N-S miał długość 35 m, a od budynku obecnego ratusza oddzielał go blok zabudowy drewnianej, którego szerokość wynosiła około 45 m.

2/ Kontynuowano wykop pod kanał ciepły, w kierunku na kościół Marii Magdaleny, a następnie do wjazdu na zamek /długość 80 m, szerokość od 7,5 do 2,5 m/. Odsłonięto w nim ślady osady wczesnośredniowiecznej w postaci 27 zagłębiań pozostałych po obiektach mieszkalnych i gospodarczych, częściowo, co nie ułatwia interpretacji ich funkcji użytkowej. Na uwagę zasługuje większy obiekt o boku ponad 5 m długości, o bokach prostych, stawiany na słupach wkopanych w piasek calcowy. Relikty obiektów osady stawianych prawdopodobnie na powierzchni, zostały zniszczone przez wkopy grobowe młodszego cmentarza. Zauważono bowiem w piasku calcowym a miejscami również w obiektach starszych /osada/ ślady rowków o szerokości około 15-25 cm o różnej głębokości. W kilku miejscach rowki te przecinały się prawie pod kątem prostym. Jest bardzo prawdopodobne, że są to relikty budynku, być może najstarszego kościoła. Hipotezę tą wydaje się potwierdzać fakt, że najstarsze pochówki z wyposażeniem, które pozwala datować je na wiek XIII /kabluczki skroniowe brązowe posrebrzane, paciorki szklane, Bursztynowe i kościane, żaluzjki brązowe, noże żelazne/ dochodzą tylko do linii wyznaczonej przez rowek o kierunku północ-południe, będącej krawędzią zachodnią obiektu. W okresie późniejszym zasięg cmentarzyśka powiększa się /wiek XIX-XV/ a następnie, prawdopodobnie w XVI w., a może na początku XVII kurczy się do terenu ograniczonego murem otaczającym obecny kościół Marii Magdaleny.

Wyskoplowano 290 szkieletów /co łącznie z grobami z badań 1984, 1985 powiększa ich liczbę do ponad 400/. 10 ułożonych było z głową skierowaną na północny-zachód, 3 na południe, a reszta na zachód. Pochówki niszczyły się wzajemnie, tylko przy kilku zauważyć można było ślady drewnianych trumien i wkopów grobowych. Przy pochówkach młodszymi znaleziono tylko 2 obrączki z brązu, zdobiony metalowy krążek o średnicy 30 mm, sprzączkę do pasa i okucie-końcówkę pasa.

3/ Wykop pod kanał, ul. Wolności /od rynku do ul. Staszica/ długości około 200 m. Natrafiono tu na obiekt wczesnośredniowieczny, średniowieczną i nowożytną zabudowę drewnianą i murowaną, m.in. na fragment kamienicy przyrynkowej murowanej z cegły z okresu późnego średniowiecza, oraz miejski mur obronny.

4/ Nadzór nad wykopem /20 x 40 m/ pod budynek administracyjny Towarzystwa "Polonia" ul. Szkolna 15-17 - zadokumentowano w nim XVI-wieczne umocnienia brzegowe w postaci wbitych pionowo blisko siebie, zaostzonych pali dębowych o średnicy 12-18 cm a także potężne pale - resztki konstrukcji młynu?. Odsłonięto także drewniane urządzenia kanalizacyjne z XVIII w. - były to wydrążone balki sosnowe przykryte deskami.

5/ Nadzór nad wykopem pod kolektor długości 290 m /ul. Rybitew, Szkolna/, w którym natrafiono na fragmenty murowanych budynków z XVIII-XIX w., pozostałości budynków drewnianych, drewniane i kamienne moszczenia dróg, drewniane umocnienia brzegowe, urządzenia kanalizacyjne drewniane i murowane.

Materiał zabytkowy znajduje się w Pułtusk w magazynach ekspedycji wykopaliskowej CTN.

K. TIBÓRZ
woj. katowickie
Lanck-Ostróg

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Łodzi